

ARKISTOLAITOKSEN YKSITYISARKISTOSTRATEGIA 2007 – 2015

Arkistolaitoksen yksityisarkistostrategia koostuu toiminta-ajatuksesta, strategisista päämääristä ja niiden toteuttamisesta.

1. Toiminta-ajatus

Arkistolaitos on yksityisarkistokentän keskeinen ja vastuullinen toimija. Yhteistyössä aineistojen omistajien ja aineistoja keräävien ja säilyttävien laitosten kanssa se huolehtii siitä, että tutkimukseen tarvittava ja kulttuurielämälle sekä kansalaistoiminnalle merkityksellinen yksityinen arkistoaineisto saadaan säilymään ja asetetaan käyttöön. Yksityisarkistot täydentävät merkittävällä tavalla viranomaisarkistojen antamaa kuvaa suomalaisesta yhteiskunnasta.

2. Yksityisarkistostrategiset päämäärät

- Arkistolaitoksen yksityisarkistojen hankintapolitiikka turvaa kattavan, tasapuolisen ja riittävän aineiston saamisen yhteiskunnan eri toimijoilta ja eri aikakausilta.
- Yksityisarkistoja säilyttävien muiden tahojen kanssa tehdään yhteistyötä ja edistetään niiden yksityisarkistoihin kohdistuvan toiminnan koordinoitua.
- Yksityisarkistojen saatavuutta ja käytettävyyttä edistetään sekä VAKKA - arkistotietokannan että Valtakunnallisen yksityisarkistorekisterin avulla. Yksityisarkistoista tiedottamista ja yhteistyötä eri käyttäjäryhmien kanssa tehostetaan verkkopalveluja kehittämällä.
- Sähköisessä muodossa olevien yksityisaineistojen pysyvästä säilyttämisestä tehdään strategiakauden aikana linjaus, jonka perusteella pyritään kehittämään tarkoituksenmukaisia ja turvallisia käytäntöjä näiden aineistojen vastaanottamiseen ja käsittelyyn. Linjauksen tulee kattaa koko muistiorganisaatiokenttä.
- Valtionapua saavien yksityisarkistojen tila- ja toimintaresurssien kehitystä tuetaan pitkäjänteisellä suunnittelulla.

3. Päämäärien toteuttaminen

3.1. Arkistolaitoksen yksityisarkistojen hankintapolitiikka

Arkistolaitoksen yksityisarkistojen hankintapolitiikka perustuu työnjakoon Kansallisarkiston ja maakunta-arkistojen välillä. Hankinnassa otetaan huomioon myös muiden yksityisarkistoja säilyttävien muistiorganisaatioiden vastualueet. Aineistojen sijoituspaikkaan vaikuttavat kuitenkin ensisijaisesti luovuttajan toiveet.

Kansallisarkisto hankkii ensisijaisesti valtakunnallisesti merkittäviä yksityisarkistoja seuraavasti:

- keskeisten poliitikkojen ja yhteiskunnallisten vaikuttajien arkistoja
- valtion johtavien virkamiesten arkistoja
- merkittävien tutkijoiden ja kulttuurihenkilöiden arkistoja
- yhteiskunnan eri sektoreilla vaikuttaneiden sukujen ja perheiden arkistoja
- historiallisten kartanoiden arkistoja
- valtakunnallisten järjestöjen keskusjohdon arkistoja
- merkittäviä yhteiskuntailmiöitä, mm. vähemmistökulttuureja, dokumentoivia arkistoja.

Kansallisarkisto voi lisäksi vastaanottaa alueellisesti ja poikkeuksellisesti myös paikallisesti merkittäviä henkilöarkistoja, suku- ja perhearkistoja sekä yhteisöjen arkistoja.

Maakunta-arkistot, kukin piirissään, hankkivat ensisijaisesti alueellisesti ja paikallisesti merkittäviä yksityisarkistoja seuraavasti:

- henkilö-, suku- ja perhearkistoja
- kartano- ja taloarkistoja
- valtakunnallisten järjestöjen alue- ja paikallisorganisaatioiden arkistoja
- alue- ja paikallistasolla toimineiden yhteisöjen ja kansanliikkeiden, mm. vähemmistökulttuureja edustavien, aineistoja siten valikoiden, että tarkoituksenmukainen edustavuus saavutetaan
- elinkeinoelämän arkistoja tarkoituksenmukaisuuden sitä vaatiessa

Maakunta-arkistot voivat vastaanottaa paikallisia yksityisarkistoja sellaiselta paikkakunnalta, jossa ei ole kotiseutuarkistoa.

Kun kysymyksessä ovat toimivat yhteisöt, arkistolaitos ottaa pääsääntöisesti vastaan kymmenen vuotta vanhempaa aineistoa ja vain useita vuosia kattavissa erissä.

3.2. Yksityisarkistojen hankinnan ja käsittelyn kehittäminen

Arkistolaitos pyrkii laajentamaan Valtakunnallista yksityisarkistorekisteriä niin, että se kattaa tärkeimmät yksityisarkistoja säilyttävät muistiorganisaatiot strategiakauden loppuun mennessä. Tarpeeksi kattavan valtakunnallisen rekisterin avulla pystytään kartoittamaan mahdollisia aineistoaukkoja ja käynnistämään aktiivisia hankintakampanjoita puuttuvien aineistojen saamiseksi talteen.

Arkistolaitos pyrkii siihen, että koko muistiorganisaatiokentässä aineistoja vastaanotettaessa noudatetaan johdonmukaisesti periaatetta, että kukin yksityisarkisto muodostaa eheän kokonaisuuden, jota ei hajoteta useaan eri laitokseen.

Tavoitteeksi asetetaan, että yksityisarkistot, erityisesti järjestöarkistot, vastaanotetaan entistä paremmin seulottuina, järjestettyinä ja luetteloituina. Arkistolaitos pyrkii tehostamaan arkistonmuodostajien valmiutta järjestää itse arkistonsa tarjoamalla koulutusta ja neuvontaa, teemapäiviä sekä maksullista konsulttiapua.

Edellä olevien tavoitteiden saavuttamiseksi arkistolaitos laatii strategiakauden aikana seuraavat ohjeet:

Arkistolaitokselle

- yhtenäiset järjestämishjeet VAKKA -arkistotietokannan hyödyntämiseksi
- seulontaohjeet vastaanotetuille aineistoille

Aineistojen luovuttajille

- ohjeet aineistojen dokumentoinnista, käsittelystä ja luovutusprosessista

Aineistojen käyttäjille

- yksityisarkistojen käyttöön liittyvät ohjeet mm. VAKKA -arkistotietokannan ominaisuuksista, tietosuoja- ja tekijänoikeuskysymyksistä, asiakirjojen kopioinnista ja valokuvaamisesta

Koko muistiorganisaatiokentälle

- suositus vastaanotettavan aineiston valinta- ja otantakriteereistä.
- ohjeet aineistojen viitetietojen viemisestä Valtakunnalliseen yksityisarkistorekisteriin

3.3. Yksityisarkistojen saatavuuden ja käytettävyyden edistäminen sekä valtakunnallisen yksityisarkistotoiminnan koordinointi

Yksityisarkistojen saatavuutta edistetään laajentamalla Valtakunnallista yksityisarkistorekisteriä. Aineistojen käytettävyyttä edistetään kehittämällä edelleen VAKKA -arkistotietokannan hakuominaisuuksia ja täydentämällä kuvailutietoja ottaen huomioon tietosuojalainsäädännön rajoitukset.

Yksityisarkistoista tiedottamista tehostetaan. Keinoina ovat näyttelyt, julkaisut ja artikkelit lehdissä, radio- ja TV-ohjelmat sekä sidosryhmille tarkoitetut tilaisuudet.

Yksityisarkistojen saatavuutta edistetään myös digitoimalla keskeisiä yksityisiä asiakirjoja ja arkistoja ja julkaisemalla niitä internetissä. Myös verkkonäyttelyillä tehdään yksityisarkistoja tunnetuiksi.

Valtakunnallisen yksityisarkistotoiminnan koordinointia edistää arkistolaitoksen yksityisarkistoasioiden neuvottelukunta, jonka tehtävänä on kehittää valtakunnallista yksityisarkistojen hankintapolitiikkaa, edistää yksityisarkistojen tutkimuskäyttöä ja yksityisarkistoja säilyttävien laitosten yhteistyötä.

Pääjohtaja

Jussi Nuorteva

Arkistoneuvos

Eljas Orrman